

Raport Roczny 2013

15 lat dialogu

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

2013

15 lat dialogu

15 rocznica istnienia Forum zainspirowała nas do spojrzenia na nasze osiągnięcia. Spędziliśmy te 15 lat tworząc przestrzeń, w której Polacy i Żydzi mogą się spotkać i wzajemnie poznać.

Szkoła Dialogu jest częścią tej przestrzeni. Dzięki niej polscy uczniowie poznają żydowską historię swoich miejscowości, a potem przekazują ją innym: rodzicom, nauczycielom, sąsiadom i kolegom ze szkoły. Aby ich przekonać, sami muszą w tę sprawę uwierzyć. Muszą też rozpocząć szczerą rozmowę z innymi mieszkańcami. W 2013 roku takie rozmowy odbyły się w 43 miejscach. Uczestniczyło w nich 1200 uczniów, ale tak naprawdę osób zaangażowanych było dużo więcej: rodziców, dziadków i przyjaciół.

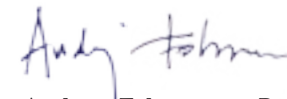
Szkoła Dialogu w każdym mieście otwiera możliwości dialogu, który bardzo często inicjujemy. Jeśli ktoś powróci w swoje rodzinne strony i spotka grupę zaangażowanych młodych ludzi, którzy troszczą się o żydowską historię tego miejsca, to bardzo szybko tworzy się więź. Takie właśnie doświadczenia były centralnym punktem prezentacji Forum Dialogu na zeszłorocznej Żydowskiej Konferencji Genealogicznej w Bostonie.

Wizyty studyjne, organizowane przez **Forum podczas tych 15 lat**, otwierają Polskę na dialog. Kiedy przyjeżdżają tu żydowscy liderzy zza granicy, na własne oczy widzą jak bardzo współczesna Polska gotowa jest do poważnej rozmowy o sprawach polsko-żydowskich.

Od wielu lat naszym partnerem jest American Jewish Committee. W efekcie tej współpracy powstała grupa wpływowych ludzi biznesu, dziennikarzy i liderów społecznych zaangażowanych w **dialog polsko-żydowski**. W zeszłym roku rozpoczęliśmy dodatkowo współpracę z nowym partnerem – organizacją Facing History and Ourselves, z którą poszukujemy efektywnych metod edukacji młodych ludzi.

Jesteśmy wdzięczni wszystkim, którzy uczestniczyli w naszych programach i przyczynili się do ich powstania. Bez przyjaźni, wsparcia i współpracy tak wielu ludzi i organizacji, **15 lat dialogu** nie byłoby możliwe. Wasze rosnące poparcie motywuje nas i buduje mocne fundamenty naszego sukcesu.

Z poważaniem

Andrzej Folwarczny, Prezes, FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

Mam poczucie, że teraz przynależę do Polski, że ułożyłam swoją relację z krajem, który jest częścią mnie, moim dziedzictwem. Dzięki programowi, który mi zaoferowaliście mogłam opłakać nie tylko Żydów eksterminowanych na polskich ziemiach, ale i Polaków, którzy także cierpieli i ginęli. Obwinianie ustąpiło miejsca współczuciu. RABIN SHOSHANA BOYD GELFAND, Prezeska JHub, Pears Foundation, Londyn

WIZYTY STUDYJNE

Wizyty studyjne liderów żydowskich w Polsce to stały punkt w programie działań podejmowanych przez Forum Dialogu. Mają one umożliwić naszym gościom bezpośrednie i poruszające spotkania z przedstawicielami polskiej i żydowskiej inteligencji – ludźmi zaangażowanymi w pogłębianie dialogu polsko-żydowskiego, naukowcami, dziennikarzami, politykami, osobami kierującymi instytucjami żydowskimi, twórcami kultury. To właśnie w takim gronie wspólnie przyglądamy się przeszłości i teraźniejszości stosunków polsko-żydowskich, co stanowi wstęp do budowania nowych, opartych na dialogu relacji.

W październiku i w listopadzie 2013 roku dzięki wsparciu Ambasady RP w Waszyngtonie i Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP Forum Dialogu gościło podczas tygodniowych wyjazdów edukacyjnych żydowskich liderów z USA, Kanady i Australii. Podczas trwających tydzień wizyt studyjnych uczestnicy mieli szansę zgłębić zarówno niuanse historii, jak i poznać organizacje dbające o poprawę stosunków polsko-żydowskich. Nasi goście odwiedzili również ważne dla polskiej i żydowskiej historii miejsca, byli w Warszawie i Krakowie, wzięli udział w zwiedzaniu studyjnym Muzeum i Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau.

Wizyty studyjne to dla uczestników programu okazja, by poznać historię stosunków polsko-żydowskich, jednak naszym głównym celem jest pokazanie im współczesnej Polski. O tym, jak ważna jest ta perspektywa, świadczyć może fakt, że dla większości uczestników kluczowym doświadczeniem podczas wyjazdu jest spotkanie z młodzieżą uczestniczącą w programie Szkoła Dialogu. W 2013 roku uczniowie z Sienna i Sandomierza oprowadzili naszych gości po miejscach związanych z lokalną historią żydowską, wzbogacając wycieczkę opowieściami o żyjących tam rodzinach i wydarzeniach. Spędzenie czasu z młodymi ludźmi poznającymi i szanującymi dziedzictwo żydowskie swoich miast to dla naszych gości nie tylko wyprawa w przeszłość, ale przede wszystkim nadzieja na przyszłość.

Moja podróż do Polski była dużo głębsza i bardziej emocjonalna niż mogłam kiedykolwiek przypuszczać. Przez 45 lat wierzyłam, że Polska jest złym miejscem do życia dla Żydów, ale to co zobaczyłam na własne oczy podczas mojego pobytu nie pozwala mi tak dłużej myśleć.

EVA WISNIK, Właścicielka firmy konsultingowej Wisnik Career Enterprises, Inc., Nowy Jork

WSPÓŁPRACA Z AJC

Długotrwała współpraca polskiej organizacji pozarządowej i żydowskiej organizacji w Stanach Zjednoczonych, jaka od lat ma miejsce między Forum Dialogu a American Jewish Committee, jest czymś wyjątkowym. W jej ramach realizowane są różne projekty, pośród których szczególne miejsce zajmuje Polsko-Żydowski Program Wymiany.

W ramach tej wymiany w lipcu Forum gościło w Polsce delegację członków zarządu kilku oddziałów AJC. Podczas tygodniowego pobytu uczestnicy odwiedzili ważne miejsca dla dziedzictwa żydowskiego w Polsce, takie jak Warszawa, Lublin, Rzeszów, Tarnów i Kraków. Wizyta w Polsce to także czas, w którym pochylamy się nad tragicznym losem ofiar Holokaustu. Dlatego uczestnicy wymiany odwiedzili dwa obozy Zagłady: Bełżec i Auschwitz-Birkenau. Polsko-żydowski program wymiany to dla liderów AJC okazja, by poznać historię stosunków polsko-żydowskich, ale również szansa spotkania osób zaangażowanych w dialog polsko-żydowski i upamiętnianie dziedzictwa polsko-żydowskiego we współczesnej Polsce.

W październiku 2013 roku grupa polskich uczestników – dziennikarzy, biznesmenów, pracowników kultury – gościła przez tydzień w USA na zaproszenie AJC. W trakcie pobytu mieli oni okazję odwiedzić Waszyngton, Chicago i Nowy Jork. Ten intensywny czas pełen był spotkań z przedstawicielami świata żydowskiego w USA: naukowcami, dziennikarzami, politykami, żydowskimi imigrantami, osobami zaangażowanymi w życie żydowskie i działającymi społecznie w politycznych jak i charytatywnych organizacjach. Oprócz tego były też ciepłe spotkania w domach dawnych uczestników wizyt studyjnych AJC do Polski, którzy wciąż angażują się w sprawy polsko-żydowskie.

Takie spotkania to nie tylko spojrzenie w przeszłość, ale także, a może przede wszystkim, budowanie wspólnej przyszłości. Nasz program wymiany zgromadził już wielu uczestników, dlatego w kwietniu 2013 roku zorganizowaliśmy coroczne spotkanie dla polskich absolwentów wszystkich wcześniejszych edycji w Kazimierzu Dolnym. Była to okazja, by odświeżyć znajomości, wymienić swoje doświadczenia, a także zapoznać się z aktualnymi działaniami Forum.

W ramach programu AJC Goldman Fellowship mieliśmy także ogromną przyjemność gościć na dwumiesięcznym stażu w Forum Dialogu Leah Yaël Flam, która podczas pobytu w Polsce była nieocenionym wsparciem dla biura Forum aktywnie uczestnicząc w jego działaniach. Jej obecność stanowiła także namacalny dowód wspólnej wizji działań Forum i AJC.

Współpraca z AJC służy od lat budowie solidnych fundamentów, na których wspólnie tworzymy polsko-żydowskie porozumienie.

WSPÓŁPRACA Z FACING HISTORY AND OURSELVES

“
Dziękuję za szansę wyjścia
z mojej „bezpiecznej strefy”
i skonfrontowanie się
z moimi nieświadomymi
uprzedzeniami na temat
Polski. To było bardzo
odkrywcze! Będę pielęgnować
w sobie wszystko, czego się
nauczyłam. Mam nadzieję,
że to pozwoli mi lepiej
nauczać tolerancji.
”

Uczestniczka wizyty studyjnej

Forum Dialogu nie boi się wyzwań i chętnie podejmuje działania na nowych polach. Oprócz stałych aktywności, takich jak trwała współpraca z AJC, w roku 2013 Forum po raz pierwszy zaangażowało się we wspólny projekt z Facing History and Ourselves – międzynarodową organizacją zajmującą się przeciwdziałaniem antysemityzmowi oraz zwalczaniem rasizmu i ksenofobii poprzez tworzenie materiałów edukacyjnych i kształcenie nauczycieli. W ramach tej współpracy oraz dzięki wsparciu Ambasady RP w Waszyngtonie i Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w czerwcu 2013 roku Forum gościło w Polsce 12 żydowskich edukatorów pochodzących ze Stanów Zjednoczonych i Kanady. Dla przeważającej liczby uczestników, z których większość ma polskie korzenie, była to pierwsza wizyta w Polsce.

Inspiracją do podjęcia współpracy z Facing History and Ourselves była wizyta zespołu Forum Dialogu w Stanach Zjednoczonych w 2012 roku ufundowana przez amerykański Departament Stanu. To właśnie tam podczas wielu intensywnych spotkań pracowaliśmy nad pomysłami i projektami dotyczącymi polskiej i żydowskiej historii, które moglibyśmy rozwijać razem z naszymi amerykańskimi partnerami.

Oprócz uczestniczenia w wykładach poświęconych historii, nasi goście w trakcie tygodniowego pobytu w Polsce mieli także możliwość zwiedzenia najważniejszych polskich zabytków oraz miejsc związanych ze wspólną polsko-żydowską przeszłością. Jednak największe wrażenie zrobiło na uczestnikach spotkanie z młodzieżą z legitymującego się tytułem Szkoły Dialogu Liceum Ogólnokształcącego w Pińczowie oraz wspólne świętowanie hawdali w towarzystwie lokalnych aktywistów na rzecz dziedzictwa żydowskiego – uczestników konferencji Liderzy Dialogu.

“
Czuję się zaszczycona,
że mogłam wziąć udział
we wspólnym programie
Forum i Facing History
and Ourselves. Zamierzam
wykorzystać to, czego się tu
nauczyłam by zorganizować
dla moich uczniów inną,
bardziej zniuansowaną
wycieczkę do Polski – taką,
która pozwoli im spojrzeć na
ten kraj z nowej perspektywy.
”

Shoshannah Zaritt, Dyrektor
Junior and Senior Programs,
Gann Academy w Waltham,
Massachusetts

W prawdziwym dialogu liczą się trwałe więzi. Rolę gra również czas, który poświęcimy na pogłębianie naszego zrozumienia siebie nawzajem. Choć doceniamy znaczenie pojedynczych spotkań, to za najważniejsze uważamy tworzenie relacji, które przetrwają lata. Dlatego zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Polsce, Forum skupia uczestników swoich programów w grupach przyjaciół.

SIEĆ PRZYJACIÓŁ

W Stanach Zjednoczonych grupa ta funkcjonuje jako założona w 2007 roku organizacja non profit. Friends of the Forum dba o rozwój dialogu polsko-żydowskiego, goszcząc przedstawicieli Forum podczas wizyt i prezentacji w Stanach Zjednoczonych. Mając członków w Nowym Jorku, Bostonie, Chicago, Los Angeles, Waszyngtonie, San Francisco i innych miastach, Friends of the Forum zapewnia trwałe wsparcie dla wzmocnienia i utrwalenia stosunków polsko-żydowskich.. Ponadto, oprócz wsparcia merytorycznego, organizacja Friends of the Forum oferuje istotne wsparcie finansowe, stając się głównym darczyńcą Forum.

W Polsce powstała nieformalna grupa Przyjaciele Forum Dialogu, która skupia osoby identyfikujące się z misją Forum, chcące wspierać programy Forum oraz pogłębiać własne zrozumienie i wiedzę o dialogu. Jej działanie rozpoczęli uczestnicy Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany, ale zainteresowanie i chęć wsparcia już wykroczyły poza ramy tej grupy. Członkowie Przyjaciół Forum Dialogu, podobnie jak Friends of the Forum w Stanach Zjednoczonych, stają się adwokatami dialogu polsko-żydowskiego, jednocześnie wspierając Forum finansowo.

SZKOŁA DIALOGU

Przed I wojną światową w Grójcu ludność żydowska stanowiła ponad 70 %. W Grójcu znajdowały się synagogi, jatki, szkoła żydowska. A nawet całe ulice były zamieszkiwane przez Żydów. Większość z tych informacji zdobyłam dzięki projektowi zorganizowanemu przez Forum Dialogu. Bardzo poruszyła mnie historia miejscowości, o której do tej pory wiedziałam niewiele. Uczestniczka warsztatów, Grójec

„Dobrze zasłużyliście się Rzeczypospolitej – mówiła do zgromadzonych uczestników Szkoły Dialogu z całej Polski prof. Irena Lipowicz, Rzecznik Praw Obywatelskich – Jesteście elitą naszego kraju, jesteście młodą Polską!” Szkoła Dialogu w ciągu jednego roku wpłynęła bezpośrednio na życie ponad 1200 uczniów. Większość z nich zebrała się na podsumowującej ten rok Gali Szkoły Dialogu 2013 w Teatrze Wielkim - Operze Narodowej w Warszawie.

W roku 2013 uczniowie z czterdziestu trzech gimnazjów i liceów z całej Polski przeżyli przygodę odkrywania zapomnianej żydowskiej historii swoich miejscowości. Potem zaś podzielili się zdobytą wiedzą z innymi – oprowadzając ich po okolicy, zapraszając na prezentacje, wystawy, happeningi, wydając publikacje i tworząc strony internetowe.

W 2013 roku w ramach projektów uczniowskich powstały 2 broszury wydrukowane przy wsparciu lokalnych samorządów. Większość szkół tworzyła blogi i strony internetowe dokumentujące znaleziska, postępy ich pracy oraz prezentujące lokalną historię Żydów. Na przykład uczniowie z Wąchocka stworzyli audioprzewodnik, który można pobrać na telefon za pomocą kodu QR. Uczniowie z Frysztaka opisali miejsca związane z dziejami Żydów w broszurze, która znajduje się na stronie internetowej szkoły. Teraz namawiają burmistrza swojej liczącej tysiąc mieszkańców miejscowości, by wsparł ich w wydrukowaniu tego materiału. W Dębicy broszura przygotowana przez uczniów została wydrukowana i jest dostępna w urzędzie miejskim i muzeum.

Uczniowie z kilku miejscowości skierowali petycje do lokalnych władz, by objęły opieką miejscowe cmentarze i miejsca po synagogach. W Rudzie Śląskiej ich prośba spotkała się z szybką odpowiedzią. Prezydent miasta umieściła na tablicy informacyjnej wzmiankę o synagodze i obiecała postawić w jej miejscu pamiątkowy kamień. W wielu innych miejscach, takich jak Sienno, Frysztak i Błonie, uczestnicy Szkoły Dialogu sami sprzątali żydowskie cmentarze.

“

Razem z grupą wpadliśmy na pomysł, aby posprzątać cmentarz żydowski. Nie robiliśmy tego dla pochwały, chciałam to zrobić z szacunku do Żydów.

”

Uczestniczka warsztatów, Frysztak

TRENERZY AKTYWNI W 2013 ROKU

Bakuła Anna
Bartosik Ewelina
Czajkowska-Łukasiewicz Katarzyna
Desponds Anna
Gąsecki Adam
Geller Anna
Głowacka Olga
Godlewska Beata
Jabłońska Jagoda
Jastrzębska Małgorzata
Jaworska Agata
Jeschke Julia
Kochanowska Karolina
Kruszewska Małgorzata
Kulińska Aneta
Kwiecińska Elżbieta
Maślak Magdalena
Meyza Izabela
Mitzner Marcin
Niemojewski Stanisław
Niewczas Katarzyna
Nowicka Małgorzata
Ogieniewska Magdalena
Oreshina Yulia
Oszmaniec Monika
Pawlak Maria
Pietrzak Katarzyna
Romanik Weronika
Ruszkowska Sonia
Sieradz Barbara
Szyba Anna
Zielińska Hanna

Odbiorcami byli nie tylko szkolni koledzy, ale też dorośli mieszkańcy ich miejscowości oraz lokalne władze. To pokazuje, jak wielu ludzi mogło zmienić swój sposób myślenia o Żydach i żydowskiej historii dzięki Szkole Dialogu.

Szkoła Dialogu jest programem edukacyjnym stworzonym i prowadzonym od 2008 r. przez Forum Dialogu. Od 2011 r. program objęty jest honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej – co stanowi potwierdzenie jego ogólnopolskiego znaczenia i wagi problemów, do których się odnosi. Tegoroczna Gala podsumowująca działanie Szkoły Dialogu 2013 była objęta honorowym patronatem Małzonki Prezydenta RP Pani Anny Komorowskiej.

Uczestnicy Szkoły Dialogu nabierają apetytu na dialog. Magdalena Sobczuk, która brała udział w Szkole Dialogu w Szczepieszynie pomyślała, że chciałaby zorganizować w swoim mieście wizytę izraelskich uczniów.

Jak postanowiła, tak zrobiła. Jej projekt „Przez okno” uzyskał wsparcie europejskiego programu unijnego „Młodzież w działaniu”. Izraelscy uczniowie spędzili w Szczepieszynie dziesięć dni. W szkolnej sali założyli koszerną kuchnię, w czym pomagali im polscy koledzy. Razem gotowali i uczyli się religijnych zasad. Wspólnie też odkrywali żydowską historię Szczepieszyna.

Trenerzy:

Szkoła Dialogu nie byłaby możliwa, gdyby nie trenerzy, którzy docierają z nią w różne zakątki Polski. To od nich zależy sukces naszego programu.

Jadąc do niewielkiej miejscowości, by wraz z młodzieżą odkrywać żydowską historię, trzeba sporo wiedzieć. O zwyczajach, o historii, o stosunkach polsko-żydowskich. Ale trzeba też wierzyć, że to ważne, bo tylko własnym zapałem można zachęcić uczniów, by poświęcili na poszukiwania długie godziny i włożyli w projekt całą swoją pomysłowość i energię.

“

Dawniej myślałam o nich niezbyt przyjaźnie i słyszałam o nich różne negatywne opinie. Po tym projekcie poznałam ich kulturę i obyczaje i choć po części rozumiałam ich religię. Uważam, że powinno być więcej takich projektów, które umożliwiają poznanie innych kultur, narodów oraz historii lokalnej.

”

Lena, uczestniczka warsztatów, Wąchock

SPOTKANIA

Skoro uczniowie uczestniczący w programie Szkoła Dialogu stali się ekspertami od żydowskiej historii swoich miejscowości, żał nie wykorzystać ich wiedzy i entuzjazmu. Zwłaszcza, gdy do ich miejscowości chce przyjechać ktoś, kogo rodzina stąd właśnie się wywodzi lub grupa, która chciałaby poznać rzeczywistość życia żydowskiego również z perspektywy niewielkiej miejscowości.

Dla potomków Żydów mieszkających niegdyś w danej miejscowości spotkanie z uczniami jest unikalnym przeżyciem. Zamiast samotnych prób odtworzenia, gdzie i jak żyli ich przodkowie, uczestniczą w wycieczce przygotowanej przed miejscową młodzieżą. Irving Kempner oprowadzany przez uczniów z Radomia stanął w kwietniu przed domem oraz spacerował po parku, który tak często wspomina jego matka. Potem zaś to uczniowie z uwagą słuchali, gdy opowiadał im losy swojej radomskiej rodziny. Zamiast obojętności, naszych gości powitał entuzjazm młodzieży, która nie mogła doczekać się ich przyjazdu. Kiedy 25 sierpnia 2013 Heidi Urich, Prezes Jewish Genealogical Society of Greater Boston, przyjechała do rodzinnego Sierpca, w letnie niedzielne przedpołudnie czekała na nią spora delegacja uczniów, miejscowy proboszcz a zarazem dyrektor gimnazjum, nauczyciele i przedstawiciele miasta. Gdy Mark Halpern odwiedził z delegacją z Jewish

Records Indexing – Poland rodzinny Białystok, to z kolei uczniowie biorący udział w Szkole Dialogu zrozumieli, jaki sens ma ich praca, która pomaga budować mosty między Polakami i Żydami z różnych miejsc świata.

Oprócz osób, które rodzinne więzi skłaniają do wizyt w małych miejscowościach, Forum zachęca również swoich innych przyjaciół, by korzystali z wiedzy uczestników Szkoły Dialogu i wraz z nimi poznawali żydowską historię. Dlatego w kwietniu polscy uczestnicy Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany zwiedzali wraz z uczniami miejscowego gimnazjum Kazimierz Dolny, a w czerwcu grupa przyjaciół Forum Dialogu udała się na prowadzoną również przez gimnazjalistów wycieczkę po żydowskich śladach w niewielkich Zaręczach Kościelnych. Do Broku zawitała natomiast delegacja Ec Chaim – Kongregacji Postępowej, działającej w ramach Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie. We wrześniu zaś Ambasador USA w Polsce Stephen Mull został oprowadzony tropem żydowskiej historii po Sokołowie Podlaskim przez uczniów tamtejszego Salezjańskiego Gimnazjum i Liceum.

Grupa uczniów gimnazjum pokazała mi budynek, w którym dawniej znajdowała się żydowska biblioteka, dom, w którym mieszkał miejscowy rabin oraz budynek po żydowskiej szkole. Zaprowadzili mnie również do miejsca, gdzie znajdowała się piękna drewniana synagoga zniszczona przez nazistów oraz dawne granice getta. Pod pomnikiem upamiętniającym ofiary Holokaustu, znajdującym się na żydowskim cmentarzu, młodzież zapaliła znicze, które przyniosła ze sobą. Zaimponował mi wysoki poziom przygotowanej wycieczki, jak również duma uczestników z możliwości zaprezentowania mi tego, co odkryli na temat historii swojego miasta. Wszystko to nie byłoby możliwe bez programu Szkoła Dialogu.

HEIDI URICH, Prezes Jewish Genealogical Society of Greater Boston, Massachusetts

Najciekawsza była dla mnie możliwość spotkania ludzi z całej Polski. Ludzi z różnych środowisk, działających na różnych obszarach, mających różnorakie doświadczenia, z którymi jednak łączy mnie ta sama pasja. To wspaniałe móc ich poznać i zobaczyć, że mamy podobne problemy. Choć każdy z nas boryka się z czymś innym, wszyscy zmierzamy w tym samym kierunku.

PIOTR JAKOWEŃKO, Fundacja Brama Cukermana, Będzin

LIDERZY DIALOGU

“
Seminarium dało mi siłę i poczucie, że warto kontynuować pracę na tym polu. Jestem bogatsza o wiele nowych pomysłów, ten czas był dla mnie jak zastrzyk energii!
”

Teresa Jabłońska, nauczycielka,
Września

Program Liderzy Dialogu to sieć wsparcia i platforma wymiany doświadczeń osób zaangażowanych w lokalne budowanie dialogu polsko-żydowskiego. Ma ona być też przestrzenią zdobywania nowej wiedzy i umiejętności.

Realizując program Szkoła Dialogu, wielokrotnie mieliśmy okazję współpracować z liderami społeczności lokalnych, ludźmi zaangażowanymi w dialog polsko-żydowski, zajmującymi się ochroną dziedzictwa żydowskiego w swoich miejscowościach. Bardzo często osoby te są samotne w swoich działaniach, borykają się z różnymi trudnościami, potrzebują wsparcia, ale nie do końca wiedzą, gdzie go szukać. Odpowiedzią na tę sytuację jest projekt Liderzy Dialogu, który zainaugurowaliśmy trzydniową konferencją w czerwcu 2013.

I Konferencję Liderów Dialogu otworzyli w siedzibie Senatu RP Marszałek Bogdan Borusewicz oraz Sekretarz Stanu i Pełnomocnik Prezesa Rady Ministrów ds. dialogu międzynarodowego Władysław Bartoszewski. Tak rozpoczęte dwudniowe spotkanie wypełnione zostało wykładami eksperckimi, dyskusjami, a także sesjami wymiany doświadczeń i integrującymi uczestników. Możliwość spotkania z innymi osobami działającymi na podobnych polach, wzajemne naładowanie się pozytywną energią, zapoczątkowało budowę przestrzeni dla twórczych spotkań osób zaangażowanych w przywracanie pamięci o lokalnym dziedzictwie żydowskim.

Chcielibyśmy, by grupa ta z czasem się powiększała, tworząc społeczność, która może być źródłem wsparcia, miejscem poszukiwania partnerów, forum wymiany najlepszych praktyk. Dzięki temu projekt Liderzy Dialogu ma szansę stać się programem o długofalowym działaniu – dialogiem ludzi tworzących dialog.

Forum prowadzi dialog w różnych miejscach. W 2013 roku jednym z nich była klubokawiarnia PaństwowoMiasto przy ulicy Andersa 29 w Warszawie. To właśnie tam kontynuowaliśmy projekt otwartych debat i spotkań poświęconych tematyce polsko-żydowskiej, rozpoczęty rok wcześniej w Klubokawiarni Chłodna 25.

Pierwsze spotkanie z cyklu debat poświęcone było kwestii żydowskich grobów. Wraz z fotografem Łukaszem Baksikiem, autorem wystawy „Macewy Codziennego Użytku” oraz przedstawicielką Komisji Rabinicznej do spraw cmentarzy Agnieszką Nieradko, zastanawialiśmy się nad tym, co stało się z żydowskimi cmentarzami niszczonymi w trakcie i po wojnie, zapominanymi...

DEBATY W PAŃSTWOMIASTO

Tematem drugiego spotkania był głośny film Władysława Pasikowskiego „Pokłosie”, który stał się przyczynkiem do dyskusji o realiach pracy osób upamiętniających lokalne dziedzictwo żydowskie w swoich miejscowościach. Projekcji filmu towarzyszyła rozmowa z prezesem Stowarzyszenia im. Jana Karskiego Bogdanem Białkiem, wicedyrektorem Ośrodka Brama Grodzka – Teatr NN Witoldem Dąbrowskim oraz nauczycielem z Toszka Grzegorzem Kamińskim.

Pretekstem do kwietniowej debaty zorganizowanej wraz z Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN zatytułowanej „Wyczytać Warszawę w mapach getta” było wznowienie książki „Getto Warszawskie. Przewodnik po nieistniejącym mieście” autorstwa Barbary Engelking i Jacka Leociaka. Wspólnie z Pawłem E. Wespińskim, kartografem, który przygotował mapy do książki, Beatą Chomątowską ze Stowarzyszenia Stacja Muranów oraz członkiem Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN Jakubem Petelewiczem zastanawialiśmy się nad sensem odtwarzania mapy nieistniejącego miasta oraz dlaczego jest to potrzebne współczesnym Warszawiakom.

Gościem ostatniego spotkania był Ksiądz Wojciech Lemański, proboszcz parafii w Jasienicy, członek Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów. Proboszcz podwarszawskiej Jasienicy dzielił się z publicznością osobistymi przemyśleniami w kwestii dialogu chrześcijańsko-żydowskiego. Co chrześcijanin zyskuje w dialogu z Żydami i jaki jest jego religijny sens, nie tyle na poziomie instytucjonalnym, co między ludźmi.

W trakcie spotkań, które cieszą się bardzo dużym zainteresowaniem, staramy się podejmować tematy aktualne, ważne dla przyszłości stosunków polsko-żydowskich i umacniania dialogu. Nierzadko dotyczą one bieżących wydarzeń kulturalnych, społecznych, ważnych dla społeczności żydowskiej w Polsce. Nie uciekamy od tematów trudnych czy kontrowersyjnych, aby w atmosferze szacunku i chęci wzajemnego zrozumienia móc budować przestrzeń dla wspólnej przyszłości polsko-żydowskiej.

CENTRUM DIALOGU

Nowe biuro Forum Dialogu w centrum Warszawy przyciąga coraz liczniejszych gości. Dzięki większej przestrzeni możemy zaoferować różnym grupom możliwość spotkania. Przejazdem w Warszawie, na krótko w Polsce, podczas oficjalnych i prywatnych wizyt studyjnych – zaglądają do nas by usłyszeć, co mamy do powiedzenia o relacjach polsko-żydowskich.

Wśród licznych gości warto wymienić specjalnego wysłannika Departamentu Stanu ds. walki z antysemityzmem Irę Formana, który odwiedził biuro Forum we wrześniu podczas krótkiej wizyty do Polski. Odwiedziła nas również delegacja z francuskiej Unii Studentów Żydowskich wraz z pochodzącym z Annapola panem Benjaminem Orensteinem, który słuchając o działalności Forum powiedział, że choć w jego opinii Polska ma wciąż problem z antysemityzmem, to takie inicjatywy dają nadzieję. To jak zdobywanie Himalajów – mówił telewizji *France 24* – trwa długo i jest trudne.

Dłuższą wizytę w naszym biurze odbyły również delegacje dziennikarzy izraelskich reprezentujących *Israel HaYom*, *Haaretz* oraz *Ynet* oraz amerykańskich dziennikarzy z Los Angeles związanych z *The Jewish Week* oraz *Tribune Media Service*. Organizowaliśmy także spotkania z osobami zajmującymi się edukacją: grupą żydowskich edukatorów współpracujących z Seattle Holocaust Center oraz Museum Without Walls, uczestnikami programu Mi Dor Le Dor z Centrum Taubego, delegacją izraelskich edukatorów goszczonych w Polsce przez Instytut Polski w Tel Awiwie oraz grupą izraelskich studentów zwiedzających nasz kraj na zaproszenie fundacji Sparkpro.

15 LAT W DIALOGU

Rocznice przychodzą nagle i sprzyjają podsumowaniom. Tak było również z piętnastoleciem Forum Dialogu.

Te piętnaście lat spędziliśmy rozpoznając potrzeby i przygotowując programy, które najlepiej na nie odpowiadają. Przede wszystkim stwarzając warunki, w których Polacy i Żydzi będą mogli się spotkać i wzajemnie poznać.

Piętnaście lat działalności Forum Dialogu to wiele okazji do prawdziwego dialogu. To liczne spotkania polskich liderów opinii publicznej z liderami amerykańskich środowisk żydowskich. Setki żydowskich liderów ze Stanów Zjednoczonych, Australii i Kanady, którzy Polskę poznawali podczas naszych wizyt studyjnych. Jednocześnie, to 170 Szkół Dialogu w całej Polsce dbających o dziedzictwo żydowskie swoich miejscowości i rozwijająca się sieć lokalnych aktywistów.

Świętowaliśmy urodziny Forum w pierwszy wieczór Chanuki w zaprzyjaźnionym Barze Studio. Były toasty, jubileuszowy film, rocznicowy plakat, koncert grupy Alte Zachen i impreza do późnej nocy. Przede wszystkim jednak, było to spotkanie wielu pokoleń naszych trenerów, pracowników, uczestników naszych programów i przyjaciół. Spotkanie z ludźmi bez których pracy i wsparcia nie moglibyśmy pracować dla dialogu od piętnastu lat.

MEDIA

Media międzynarodowe

Inna Warszawa / ורשה האחרת, Ofer Aderet

Fragment artykułu Ofer Adereta, opublikowanego w hebrajskiej edycji dziennika „Haaretz” 26 kwietnia 2013 r., zaś w wersji angielskiej 3 maja 2013 r.

„(...) Młodzież nie tylko poznaje historię miejscowych Żydów, ale też dzieli się swoją wiedzą z innymi mieszkańcami swojej miejscowości, stając się ambasadorem dobrej woli tego projektu – mówi Andrzej Folwarczny, prezes FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI. – Odkrywają poczucie odpowiedzialności wobec pamięci o wspólnocie żydowskiej i o jej wkładzie w lokalne dziedzictwo. Nasze działanie to uczenie historii, ale też pobudzanie dialogu i pojednania.”

Pomyśl uważnie: Shoshana Boyd Gelfand o Solidnych Fundamentach „Pause for Thought: Shoshana Boyd Gelfand on Firm Foundations”

Fragment wywiadu w BBC Radio 2 z Shoshaną Boyd Gelfand, Prezeską JHub, Pears Foundation z 9 października 2013 roku

„Zostałam zainspirowana przez nowe pokolenie Polaków, którzy odzyskują polsko-żydowską historię jako część własnej historii. Dzięki temu odkryli głębszą prawdę o swojej miejscowości. I podzielili się nią ze mną, pierwszym Żydem jakiego kiedykolwiek spotkali” – mówiła o swoich wrażeniach z pobytu w Szkole Dialogu w Siennie rabin Shoshana Boyd Gelfand, uczestniczka wizyty studyjnej do Polski.

Media krajowe

W kwietniu 2013 r. członkini Zarządu Forum Zuzanna Radzik została zaproszona do rozmowy na temat ksenofobii, nietolerancji i obojętności w porannej audycji „Kawa czy herbata”, nadawanej w głównym kanale Telewizji Polskiej. W tym samym tygodniu Forum wzięło także udział w programie na temat stosunków polsko-żydowskich nadawanym w TVP Kultura z okazji 70. Rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim.

W „Gazecie Wyborczej” ukazał się także artykuł wiceprezesa Forum Michała Bilewicza na temat zwalczania antysemityzmu. W tekście omówiono program SZKOŁA DIALOGU oraz wyniki badań jego efektywności.

W większości miejscowości, do których dotarła SZKOŁA DIALOGU, realizacja programu stanowiła wydarzenie. Nasze działania relacjonowały lokalne telewizje w Dębicy, Parczewie i Śremie, a także radiostacje z Sandomierza, Sokołowa Podlaskiego, Białegostoku i Grójca. Lokalne tygodniki i media internetowe regularnie donoszą o kolejnych osiągnięciach SZKOŁY DIALOGU w swoich miejscowościach.

Andrzej Folwarczny – Prezes

Założyciel i prezes Fundacji Forum Dialogu Między Narodami, były poseł na Sejm RP z ramienia Unii Wolności i Przewodniczący Polsko-Izraelskiej Grupy Parlamentarnej. W latach 1999–2004 wiceprezes Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Izraelskiej. Współredaktor książki „Trudne pytania w dialogu polsko-żydowskim”, wydanej w 2006 roku we współpracy z American Jewish Committee.

Dr Michał Bilewicz – Wiceprezes

Doktor psychologii społecznej, wykładowca Wydziału Psychologii na Uniwersytecie Warszawskim. Stypendysta Fullbrighta oraz Oxford Center for Hebrew and Jewish Studies. Obecnie kieruje Centrum Badań nad Uprzedzeniami na Uniwersytecie Warszawskim. W swoich badaniach koncentruje się na problematyce uprzedzeń, konfliktu międzygrupowego, antysemityzmu i dehumanizacji.

Zuzanna Radzik – Członek Zarządu

Teolożka. Studiowała na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie i na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. Obecnie doktorantka w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk. Stale współpracuje z „Tygodnikiem Powszechnym”, gdzie debiutowała, publikując głośny artykuł pt. „Piwnice wciąż gniją”, który przyczynił się do zamknięcia antysemickiej księgarni „Antyk”.

Agnieszka Markiewicz – Dyrektor ds. Programowych

Socjolog, studiowała na Georgetown University oraz Uniwersytecie Warszawskim, gdzie obroniła pracę magisterską pod tytułem „Tożsamość złożona młodych Polaków pochodzenia żydowskiego”. Wcześniej pracowała w Instytucie Adama Mickiewicza jako sekretarz Roku Polskiego w Izraelu.

Jakub Petelewicz – Dyrektor ds. Edukacyjnych

Historyk zajmujący się tematyką zagłady Żydów. Współzałożyciel, członek i sekretarz naukowy Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN. Sekretarz redakcji rocznika naukowego „Zagłada Żydów. Studia i Materiały”. Autor artykułów na temat zagłady Żydów i stosunków polsko-żydowskich.

Monika Kozuń – Koordynatorka Projektów

Absolwentka stosunków międzynarodowych oraz interdyscyplinarnych studiów podyplomowych „Rozwój w dobie globalizacji”. Współpracowała z Fundacją Humanity in Action Polska oraz z Polską Akcją Humanitarną. W ramach HIA Grassroot Activism Fellowship odbyła staż w Jewish Community Relations Council w San Francisco w USA.

Ola Tomaszewska – Koordynatorka programu Szkoła Dialogu

Absolwentka Instytutu Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego ze specjalizacją animatora kultury. Stażystka w Fundacji Batorego w programie międzynarodowej wymiany kulturalnej „Arts & Culture Network Program”. Wcześniej pracowała także w Fundacji „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”, gdzie m.in. koordynowała pracę platformy e-learningowej dla nauczycieli pn. Internetowy Uniwersytet Mądrego Wychowania.

Marta Rauk – Asystentka Programowa

Absolwentka społecznej psychologii klinicznej Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej oraz studiów podyplomowych „Historia sztuki. Perspektywa społeczna i polityczna” realizowanych na uczelni Collegium Civitas. Współpracowała przy projektach kulturalnych Fundacji Puszka, Mazowieckiego Centrum Kultury i Sztuki oraz jako wolontariusz przy działaniach Muzeum Historii Żydów Polskich.

GŁÓWNI SPONSORZY

Fundatorzy Dialogu

Osoby, które ofiarowały co najmniej 50 000 USD w ciągu ostatnich pięciu lat

Alyse Mason Brill i Nathan Brill
Irene Pletka
Jill i Michael Rosenbaum

Darczyńcy Dialogu

Osoby, które ofiarowały pomiędzy 20 000 a 49 999 USD w ciągu ostatnich pięciu lat

Mickey i Martin Baumrind
Harvey Krueger
Sigmund Rolat
Edith i Martin Stein

Budowniczy Dialogu

Osoby, które ofiarowały pomiędzy 5000 a 19 999 w ciągu ostatnich pięciu lat

Julie i Roger Baskes
Ewa i Josef Blass
Nancy i Curt Civin
Marilyn Cohen i Ray Cohen
Jonathan Dorfman
Diana i Michael David Epstein
Debra i Harry Frischer
Sheila i David Fuente
Barbara Zeit Glickman
Phyllis Gould i Robert Potoker
Miriam Greenbaum
Sharon Grosfeld
Shirley i Henry Hackel
Lesley i Evan Heller
Frank Hornstein
Betsy i Paul Katz
Mindy i Irving Kempner
Rafał Kos
Emma i Henryk Kranz
Kenneth Krushel
Leslie i Bruce Lane
Nancy i Sidney Lejfer
Piotr Lewicki
Stephanie i Michael Levy
Sherry Levy-Reiner i Fred N. Reiner
Nancy Liebermann i Joe Godles
Fred Mardell
Barbara i Larry Margolis
Samantha Margolis
Trisha i Fred Margulies
Suzanne Marks
Jerome Ostrov
Julie Persily i David Lefkowitz
Arturo C. Porzecanski
Ewa Radwanska
Lynne i Allan Reich
Michael Romano
Stacy i Ron Scheinberg
Shlomit Schonberger
Wendy Stahl

Richard Sussman
Ronald Wallach
Nancy i Christopher Winship
Elly i Dan Wolf
Harry Zinn

Sponsorzy instytucjonalni w ciągu ostatnich pięciu lat

Amtra Sp. z o. o.
Conference on Jewish Material Claims Against Germany
Dutch Jewish Humanitarian Fund
Friends of the Forum
Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
International Task Force for Holocaust Education, Remembrance and Research
Koret Foundation
Miasto Stołeczne Warszawa
Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej
Pratt Foundation
Rothschild Foundation Europe
Społeczny Instytut Wydawniczy Znak
Taube Foundation for Jewish Life & Culture
U.S. State Department
Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń

Fundatorzy Szkoły Dialogu w roku 2013

Amtra Sp. z o. o.	Sosnowiec
Robyn Dryen	Wiskitki
Sheila i David Fuente	Śrem
Miriam Greenbaum	Błonie
Shirley i Henry Hackel	Wąchock
Harvey Krueger	Fryszak, Jasło
Trisha i Fred Margulies	Ruda Śląska
Polscy uczestnicy Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany	Grójec
Carol Saivetz	Konstancin-Jeziorna

Wsparcie rzeczowe

Apple Film
Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN
Dom Wydawniczy REBIS
Fabryka Cukiernicza Kopernik S.A.
Ferrero Polska
Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów RP
Międzynarodowy Festiwal Filmowy Żydowskie Motywy
Społeczny Instytut Wydawniczy Znak
Wydawnictwo Czarna Owca
Wydawnictwo Czarne
Wydawnictwo WAM
Żydowski Instytut Historyczny

Jesteśmy wdzięczni następującym osobom, które zaoferowały swoje profesjonalne umiejętności, wspierając nasze przedsięwzięcia:

Donata Jończyk, *projekt graficzny (prezentacja multimedialna)*
Tomasz Kapliński, Kancelaria Adwokacka Tomasz Kapliński, *obsługa prawna*
Rafał Kos, KKG Law Firm, *obsługa prawna*
Katarzyna Kuszyńska, Fundacja Dobrego Odbioru, *producentka filmowa*
Sherry Levy-Reiner, *pozyskiwanie funduszy*
Andrzej Mochnacki, Kancelaria Prawnicza Krystyna Marut, Andrzej Mochnacki SC, *obsługa prawna*
Michał Rutkowski, Tribal DDB, *prezentacja multimedialna*
Joanne Zamore, Zamore Design, *projekty graficzne*

15 LAT DIALOGU

- Już **260 liderów** ze Stanów Zjednoczonych, Kanady i Australii poznało z Forum Dialogu współczesną Polskę.
- Dzięki Szkole Dialogu ponad **1000 uczniów** rocznie odkrywa zapomnianą żydowską historię swoich miast.
- Szkoła Dialogu odbyła się już w **170 szkołach** w ponad 100 miejscowościach.
- Forum Dialogu pracuje z nieustannie powiększającą się grupą liderów opinii, lokalnych działaczy i studentów, wspierających dialog polsko-żydowski.
- Organizacja Friends of the Forum jest aktywna w Bostonie, Chicago, Nowym Jorku, Los Angeles, San Francisco i Waszyngtonie.

BILANS

stan na dzień 31 grudnia 2013 oraz 31 grudnia 2012

Aktywa	2013	2012
Aktywa trwałe	15,069	1,875
Aktywa obrotowe	180,515	174,588
Środki pieniężne na koniec roku	144,578	149,798
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	1801	948
Suma Aktywów	197,385	177,411
Pasywa		
Fundusze własne	190,776	148,757
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	6,609	28,654
Suma Pasywów	197,385	177,411

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	2013	2012
Przychody	1,071,316	933,479
Koszty	981,427	971,044
Wynik finansowy netto	89,889	(37,565)

Forum Dialogu Między Narodami

Fundacja Forum Dialogu Między Narodami jest organizacją pozarządową zajmującą się działalnością na rzecz zbliżenia pomiędzy Polakami a Żydami, przeciwdziałaniem przejawom antysemityzmu i ksenofobii, a także edukacją na rzecz tolerancji. Forum realizuje swoje cele poprzez seminaria, wystawy, publikacje i programy wymiany, skierowane do młodzieży i środowisk opiniotwórczych.

Zarząd:

Andrzej Folwarczny, Prezes
Michał Bilewicz, Wiceprezes
Zuzanna Radzik, Członek Zarządu

Rada Fundacji:

Henryk Wujec, Przewodniczący
Roman Kraczla
Andrzej Mochnacki
Jarosław Nowakowski
Michał Pastuszka

Co możesz zrobić?

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI poszukuje partnerów, którzy pomogą Fundacji realizować jej programy na większą skalę. Jeśli chcesz mieć swój wkład w budowę polsko-żydowskiego pojednania i wesprzeć nasze działania edukacyjne, możesz dokonać wpłaty na konto:

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

23 1240 1343 1111 0000 2359 1097

lub skontaktować się z nami:

Tel./Faks: 22 827 22 07

forum@dialog.org.pl

www.dialog.org.pl

FOTOGRAFIE: A. Bakula, K. Czajkowska-Lukasiewicz, M. Dębińska, B. Godlewska, L. Grochala, M. Kirschenbaum, M. Maślak, I. Meyza, M. Ogieniewska, K. Pietrzak, M. Śmiarowski, H. Zielińska

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

www.dialog.org.pl